

MÚSICA AL CLAUSTRE

Del Renaixement al Barroc

Juliol del 2019, a les 20.30 hores

Institut d'Estudis Catalans

Fotografia de la portada: Àngels acompanyats del baixó
Capella de la Casa de Convalescència, seu de l'IEC (fotografia d'Arume Calvo, Arxiu IEC)

Fotografia de la p. 7:
Pati de la Casa de Convalescència, seu de l'IEC (fotografia de Montse Catalán, Arxiu IEC)

MÚSICA AL CLAUSTRE

El cicle de concerts *Música al claustre* acull enguany l'activitat musical a l'espai barroc i acústicament privilegiat de la Casa de Convalescència, seu de l'Institut d'Estudis Catalans (IEC). La iniciativa d'aquest cicle va sorgir fa uns quants anys del desig de recuperar la tradició musical que acompanyava les activitats de les antigues acadèmies de Barcelona. El cicle compta amb la col·laboració del Museu de la Música de Barcelona, que cedeix instruments d'època, que confereixen més autenticitat a la interpretació de les obres històriques que sentirem en aquest espai privilegiat.

No es tracta d'un festival més, sinó de la voluntat de reconèixer i gaudir de la riquesa cultural i artística de la tradició musical catalana, en un projecte que reforça i permet compartir la nostra identitat amb la d'altres comunitats. El cicle d'aquest any ens convida a escoltar les obres d'alguns compositors catalans que des del Renaixement fins al Barroc van mantenir la qualitat de les seves composicions en l'àmbit internacional i que encara avui ens emocionen amb la seva transtemporalitat, que ens facilita un accés actualitzat a nous mons poètics i sonors.

Les agrupacions vocals i instrumentals que als segles ^{xvi} i ^{xvii} conrearen la polifonia de les obres del Renaixement van establir les bases per al nou canvi expressiu que va suposar l'estil barroc. Els nostres compositors d'aquestes èpoques van impulsar i col·laborar en aquesta evolució, amb les seves composicions i amb el desenvolupament de noves tècniques instrumentals d'execució.

En la recuperació d'aquest magnífic patrimoni musical, Catalunya ha estat capdavantera des de principis del segle ^{xx}, en què el violoncel·lista Pau Casals, a qui dediquem un homenatge especial en aquest cicle, va ser un dels grans recuperadors dels repertoris barrocs, essent un referent estètic i artístic, i fent-ne una difusió mundial. Avui els nostres grups i solistes continuen explorant aquestes tècniques i repertoris, dels quals en podrem escoltar obres emocionants, encara que massa sovint poc programades.

El musicòleg i intèrpret, senyor Romà Escalas i Llimona, membre de la Secció Històrico-Arqueològica de l'IEC, és el director del cicle.

JOSEP ENRIC LLEBOT I RABAGLIATI
Secretari general de l'IEC

4 de juliol

Pati de la Casa de Convalescència

JOAN CEREROLS I EL SEU ENTORN MUSICAL

Cor Ad Fines:

Xavier Pagès, direcció

La Caravaggia:

Lluís Coll, direcció

PROGRAMA

PRIMERA PART

Al amor que viene

JOAN CEREROLS (1618-1680)

¡Alarma! Toca el amor

Serafin, que con dulce harmonía

Señor mío Jesucristo

Regina coeli

Fuera, que va de invención

SEGONA PART

Missa de batalla (triple cor)

JOAN CEREROLS (1618-1680)

NOTES AL PROGRAMA

Joan Cererols (Martorell, 1618 - Montserrat, 1680) va ser un compositor català, músic i monjo benedictí, l'autèntic patriarca de la música montserratina moderna, que destacà no sols com a compositor, sinó també com a notable instrumentista (orgue, arpa, arxillaüt).

Xavier Pagès i cor Ad Fines

Xavier Pagès i Torroja neix a Barcelona el 1974 i als vuit anys comença els estudis de música a l'Escolania de la Catedral de Barcelona. Als deu anys ingressa a l'Escolania de Montserrat, sota el mestratge del pare Ireneu Segarra, de la qual és un solista destacat. Realitza diversos enregistraments entre els quals cal destacar els de Tomás Luis de Victoria i Pau Casals. En aquells quatre anys forma part d'un grup que canta en concerts a Àustria, Alemanya, Hongria i França, i també fa un gran nombre de concerts arreu de Catalunya. Inicia els estudis de flauta travessera i piano i, posteriorment, ingressa al Conservatori de Badalona. Paral·lelament, comença els estudis de cant amb el mestre Xavier Torra. Estudia traverso (flauta travessera barroca) i interpretació barroca amb el mestre Alain Polak. Durant dos anys rep classes de tècnica vocal i d'interpretació de la mestra Laura Sarti a Suïssa i dels mestres Max van Egmond i Marius Altea.

Durant deu anys, forma part del grup La Trulla de Bozes, amb el qual guanya el primer premi de música antiga a Brussel·les i el primer premi de música antiga del Festival Van Vlaanderen, a Anvers. Duen a terme un gran nombre de concerts arreu de l'Estat espanyol i diverses gires a Holanda, Bèlgica, França i el Marroc. Forma part del grup Exaudi Nos, dirigit per Joan Grimalt, amb el qual participa en successives temporades de música, interpretant el repertori català del segle XVIII i del barroc italià i alemany. Amb ells enregistra diferents àlbums dedicats al barroc hispànic en la discogràfica Columna Música.

Guanya una plaça de baix al Cor de Cambra del Palau de la Música Catalana, dirigit per Jordi Casas. Aquell mateix any inicia la seva participació a La Capella Reial de Catalunya, dirigida pel mestre Jordi Savall, on forma part de diferents projectes, entre els quals destaquen les representacions de l'òpera *Orfeo* de Monteverdi al Gran Teatre del Liceu de Barcelona i al Teatro Real de Madrid. Realitza nombrosos concerts arreu d'Europa: a les millors sales de concerts de Viena, Madrid, Barcelona, Munic i París, així com als millors festivals internacionals de música barroca. Forma part de la Capella de Música de Santa Maria del Mar, sota la direcció de Lluís Vilamajó, Mireia Barrera, Xavier Sans i Manel Valdivieso. Cantà amb el grup Al Ayre Español, dirigit per Eduardo López Banzo, i realitza una gira i un enregistrament d'obres del barroc hispànic.

La Caravaggia

L'essència de La Caravaggia és la curiositat, la passió per la música antiga i la voluntat de compartir-la. Aquest és el principi rector del grup. Els músics de La Caravaggia investiguen, descobreixen, treballen i gaudeixen de la música i, tot seguit, intenten dissenyar el marc ideal per a mostrar-la i obtenir la seva pròpia obra artística en comunió amb el públic, el concert. La formació se centra en els instruments de vent del Renaixement i del primer Barroc i en el repertori que els és propi. A partir d'instruments com la corneta, el sacabutx o el baixó, La Caravaggia es rodeja d'altres instruments de la mateixa època i de conjunts de veus o de solistes en funció del que demani cada programa.

El grup ha actuat en els principals festivals de música antiga de l'Estat espanyol i ha iniciat també la seva carrera en el circuit europeu (França, Bèlgica, Holanda...). Ha col·laborat amb grups instrumentals com Les Sacqueboutiers i amb grups vocals com La Colombina, Nova Lux o La Capilla Real de Madrid. El 2006 obté el primer premi del Concours International de Cuivres Anciens, de Tolosa, en la categoria *ensembles*, i el 2007, el premi del públic de l'YAP Historical Wind Instruments del Festival Laus Polyphoniae. Ha estat escollit com a representant de la Xarxa Europea de Música Antiga (REMA) el 2009 i ha estat reconegut com a Grup Recomanat per l'Asociación Española de Festivales de Música Clásica l'any 2010. Ha realitzat enregistraments en solitari (*In mani dei catalani*, *In paradisum*, *Atalanta fugiens...*) i en col·laboració amb cors com l'Escolania de Montserrat, La Colombina o Nova Lux.

Però més que llegint el seu currículum, la millor manera de saber què és La Caravaggia és assistint a un dels seus concerts. El discurs retòric està per sobre de qualsevol altra consideració. El rigor en l'execució, la imaginació en la interpretació, instrumentacions i creació de noves veus, i el treball sobre el discurs musical, l'espai i el temps, pretenen fer dels seus concerts petites obres d'art que perdurin en la memòria dels assistents, entesos o neòfits. En cada obra es busca transmetre una llibertat, una frescor i una joventut que, combinades amb el més alt nivell d'exigència i rigor, provoquin les reaccions més favorables en l'oient.

11 de juliol

Pati de la Casa de Convalescència

L'ESPLENDOR DEL BARROC A CATALUNYA

**Del Barroc al classicisme. Recuperació mundial
i primera interpretació de la cantata de Terradellas**

Orquestra Barroca Catalana:

Irene Mas Salom, soprano

Josep Borràs, fagot

Manfredo Kraemer, violí i direcció

PROGRAMA

Obertura en fa major

Allegro

Andantino molto

Presto

MANUEL PLA (c. 1725-1766)

***Dall'Oriente non nasce il Sole,*
cantata per a soprano i cordes
(recuperació mundial i primera
interpretació des del segle XVIII)**

Dall'Oriente non nasce il Sole...

Quanto di bello mai natura sparse...

Per un oggetto così vezzoso...

DOMÈNEC TERRADELLAS (1713-1751)

***Concert per a fagot (baixó)
i orquestra en fa major***

Andante allegro

Andante largo

Final (Allegro)

ANSELM VIOLA (1738-1798)

***Stabat Mater*, per a soprano i orquestra**

Stabat Mater dolorosa

Cujus animam gementem

O quam tristis et afflicta

Quæ mærebat

Quis est homo - Quis posset non contristari

Pro peccatis

Vidit suum dulcem natum

Eia mater, fons amoris

Fac ut ardeat - Amen

JOSEP PLA (1728-1762)

NOTES AL PROGRAMA

La Catalunya del set-cents va ser un bressol important de músics, de manera semblant, salvant les distàncies, al cas dels antics països txecs Bohèmia i Moràvia. Com passava en aquesta altra nació sense estat, de Catalunya també en va sortir un excedent de músics i compositors que va trobar acomodament a altres parts del regne de les Espanyes o bé a altres indrets del continent. El cas dels germans Pla és paradigmàtic, i mentre Manuel Pla desenvolupava la seva activitat com a compositor teatral a Madrid, els seus germans Joan i Josep feien una carrera d'èxit a les principals corts i escenaris d'Europa. L'obertura d'aquest programa, que podem atribuir, amb reserves, al primer dels germans, pot estar relacionada amb les «symphonies de Monsieur Plà» tocades al Concert Spirituel de París en els anys 1753-55, però és un tema encara per esclarir. L'*Stabat Mater* de Josep Pla, el germà petit, va ser estrenat, tanmateix, al santuari d'Arantzazu (País Basc) el 1756. És una obra excepcional en el catàleg dels Pla i palesa analogies estilístiques amb el de Pergolesi, tot i el seu caràcter un xic experimental.

Domènec Terradellas, ben altrament, després de completar la seva formació a Nàpols, la meca de l'art líric d'aleshores, va destacar com un dels principals operistes d'aquesta època entre el Barroc epigonal i el classicisme incipient, rivalitzant amb autors com Hasse, Galuppi o Jommelli. Si bé la seva música operística va difondre's arreu d'Europa, no succeeix així amb la cantata *Dall'Oriente non nasce il Sole*, que s'ha conservat en un manuscrit únic als arxius de la prestigiosa Accademia di Santa Cecilia de Roma, de la qual era membre l'any 1743. Aquesta obra inèdita, recuperada especialment per a aquest concert, probablement va ser composta en ocasió del seu ingrés, i no s'havia tornat a cantar des d'aquella època llunyana.

Molt diferent va ser la carrera de fra Anselm Viola, que va ingressar com a escolà de Montserrat l'any 1738, quan encara era un nen que es deia Pere. El 1758, després de professar com a monjo, va anar al «Monserratic» de Madrid, on encara va poder conèixer la música de la cort de Farinelli. Després, ja com a mestre de capella de Montserrat, va compondre força música religiosa, a més d'aquest concert per a fagot, que data de l'any 1790, d'un estil clàssic montserratí.

JOSEP DOLCET

L'Orquestra Barroca Catalana

Santi Aubert Vayreda, direcció artística

Imma Payà Picart, gestió i producció

L'Orquestra Barroca Catalana neix l'any 1993 amb la idea de divulgar i recuperar el repertori dels segles XVII i XVIII. Els seus membres, majoritàriament residents a Catalunya, són músics especialitzats en interpretació històrica. El repertori interpretat, tant instrumental com operístic i religiós, és ampli. Es podria destacar la recuperació d'obres de Domènec Terradellas, Francesc Valls, Ferran Sor, Vicent Martín i Soler, Charles Desmazes, Alessandro Scarlatti, Angelo Ragazzi, Emanuele d'Astorga i Manuel i Josep Pla.

Del repertori interpretat cal assenyalar la missa *Alma redemptoris Mater* i el *Concert per a fagot* d'Anselm Viola, *Stabat Mater* i *Salve Regina* de Josep i Manuel Pla, el *Magnificat*, la *Passió segons sant Joan* i la *Passió segons sant Mateu* de Johann Sebastian Bach, les *Vespres de la beata verge* de Claudio Monteverdi, el *Te Deum* de Marc-Antoine Charpentier, el *Messiah* de Georg Friedrich Händel, el *Requiem* de Wolfgang Amadeus Mozart, la *Missa Nelson* de Franz Joseph Haydn i el *Concert per a violí en re menor* de Felix Mendelssohn.

Hi han treballat directors de prestigi internacional com Hiro Kurosaki, Daniel Reuss, Olivia Centurioni, Paul Dombrecht, Barry Sargent, Charles Limouse, Eva Kollar, Simon Carrington, Helmut Breuer, Jordi Casas i Karl-Friedrich Beringer. Hi han col·laborat com a solistes Josep Borràs, Raquel Andueza, Marta Infante, Xavier Sabata, Jordi Domènech, Marta Matheu, Pau Bordas, Enric Martínez-Castignani, Robert Expert, Michael Chance, Lluís Vilamajó, Lucy Crowe, Marianne Beate Kielland, David Wilson-Johnson i Thomas Walker.

Ha enregistrat i editat la integral de la música religiosa de Josep i Manuel Pla, per a veu solista i orquestra. Ha rebut el Premi Enderrock Clàssica 2011.

Irene Mas Salom, soprano

Irene Mas Salom, nascuda a Palma (Mallorca), comença la formació musical i escènica al Teatre Principal d'aquesta ciutat i posteriorment obté el grau superior de violí (Conservatori Superior de les Illes Balears) i el grau superior de cant (Conservatori Superior del Liceu).

Ha rebut, entre d'altres, el primer premi i un premi especial al Concurs Internacional de Música de les Corts, el Premi Mirna Lacambra per interpretar Susanna a *Le nozze di Figaro* a l'Escola d'Òpera de Sabadell, el segon premi al XX Concurs d'Interpretació de l'Arjau, així com la Beca Joves Promeses de la Fundació Ferrer Salat i la Beca d'Alta Especialització de la Fundació AIE, i ha estat seleccionada per l'Acadèmia de Formació Professional de Jordi Savall.

Entre els personatges d'òpera que ha interpretat destaquen Sofia (Rossini, *Il signor Bruschino*), Giulia (Rossini, *La Scala di Seta*), Belinda (Purcell, *Dido and Aeneas*), Susanna (Mozart, *Le nozze di Figaro*), Papagena (Mozart, *La flauta màgica*), Zerlina (Mozart, *Don Giovanni*) o Despina (Mozart, *Così fan tutte*).

Ha realitzat un enregistrament per a Toccata Classics juntament amb Emma Kirkby, Charles Daniels i l'orquestra barroca Ars Musicae. Properament participarà en la temporada de la Schubertiada de Vilabertran, en el Festival Bachcelona a l'Auditori de Barcelona i en el cicle *El Primer Palau*. Cantarà també a Costa Rica amb el Bachrroc Ensemble, a Suïssa amb la pianista Valentina Pfiester i a Seül (Corea) amb La Capella Reial de Catalunya.

Josep Borràs, fagot

Josep Borràs i Roca és professor superior de fagot pel Conservatori Municipal de Barcelona i per la Musik Akademie de Basilea a Suïssa, i doctor en musicologia per la Universitat Autònoma de Barcelona. Va començar a estudiar fagot a Barcelona al costat del mestre Joan Carbonell, i més endavant s'introduí en el camp de la música antiga de la mà del mestre Enric Gispert. El 1980 es va traslladar a Basilea, on va residir fins al 1983. En aquesta ciutat va continuar amb els estudis de fagot modern, barroc i baixó al conservatori de la ciutat suïssa i també a la Schola Cantorum Basiliensis. A partir d'aquesta estada a Suïssa, començà a col·laborar en grups dirigits per Nikolaus Harnoncourt o Philippe Herreweghe. Posteriorment també va col·laborar en formacions com Le Concert des Nations i Hespèrion XXI, La Capella Reial de Catalunya, dirigida per Jordi Savall, o l'Orquestra de Cambra del Teatre Lliure. La seva tasca com a professor de fagot i de música de cambra l'ha portat a exercir la docència a diversos conservatoris de Catalunya, Andorra i Cantàbria. El 2004 va dur a terme la seva tesi doctoral sobre *El baixó a la península Ibèrica*.

Des de l'any 2008 és el director de l'Escola Superior de Música de Catalunya (ESMUC), centre on exerceix com a professor de fagot i on també ha estat cap del Departament de Música Antiga. A banda, continua exercint docència a la Schola Cantorum de Basilea. Més enllà de la seva activitat com a intèrpret, també realitza una tasca permanent de recerca en el camp de la música hispànica, i més concretament en la vessant de l'organologia dels instruments de vent i la seva relació amb la música vocal. Ha realitzat més de cent cinquanta enregistraments discogràfics, per molts dels quals ha obtingut premis, i ha impartit conferències i classes magistrals en diversos centres internacionals. És membre de la Societat Catalana de Musicologia.

Manfredo Kraemer, violí i direcció

Manfredo Kraemer va néixer el 1960 a Buenos Aires. Va estudiar violí a Córdoba (Argentina). Especialment atret pel repertori dels segles XVII i XVIII, va marxar a Alemanya, on va estudiar violí barroc amb Franzjosef Maier a la Kölner Musikhochschule. El 1985 va ser un dels membres fundadors del Concerto Köln, i des del 1986 toca a la Musica Antiqua Köln de Reinhard Goebel, de vegades com a solista i concertista. El 1991 Jordi Savall el va convidar als seus conjunts Le Concert des Nations i Hespèrion XX com a mestre de concert, una tasca que realitza regularment fins avui. Ha participat en innumbrables concerts i enregistraments com a concertista en nombrosos conjunts barrocs coneguts, sota la direcció de músics com William Christie, Marc Minkowski, Jos van Immerseel, Frans Brüggen, René Jacobs, Gabriel Garrido, entre d'altres.

El 1996 va fundar el conjunt The Rare Fruits Council amb el violinista argentí Pablo Valetti. Immediatament després de la seva fundació, el conjunt va gravar *Harmonia artificiosa ariosa* de Biber i *Sonatae tam aris quam aulis servientes*, que van rebre un reconeixement mundial. El 2001 va fundar l'orquestra barroca argentina La Barroca del Suquía, de la qual és mestre i director de concerts.

Kraemer va ensenyar durant la dècada de 1990 als conservatoris d'Hilversum i Caen. Des del 2002 és professor de violí barroc a l'Escola Superior de Música de Catalunya, a Barcelona. Ofereix nombroses classes magistrals regularment a Europa, Corea i Amèrica del Nord i del Sud.

17 de juliol

Pati de la Casa de Convalescència

HOMENATGE A PAU CASALS

**La projecció mundial del Barroc
i el violoncel des de Catalunya**

Oscar Alabau, violoncel

Ricard Rovirosa, piano*

PROGRAMA

Suite núm. 3, en do major, BWV 1009 JOHANN SEBASTIAN BACH (1685-1750)
per a violoncel sol

Suite per a violoncel sol GASPAR CASSADÓ (1897-1966)

Sonata per a violoncel i piano CLAUDE DEBUSSY (1862-1918)

*Adagio i allegro per a violoncel
i piano* ROBERT SCHUMANN (1810-1856)

NOTES AL PROGRAMA

Aquest concert ha estat programat en homenatge a Pau Casals, violoncel·lista, nascut el 1876 al Vendrell i mort el 1973 a San Juan de Puerto Rico. Fins al 1936 va ser un dels músics residents a Catalunya de fama mundial més reconeguda, com a intèrpret, director d'orquestra i compositor, però quan les tropes de Franco ocuparen Barcelona es va veure obligat a exiliar-se a París, a Prada i, finalment, el 1940 a Puerto Rico. Malgrat les circumstàncies adverses que va haver de patir durant els anys d'exili, Casals no va defallir mai en la seva tasca musical i humana. Tots els músics del segle XXI li agraeixen i admiren el seu compromís en la projecció mundial del repertori barroc europeu i la tècnica moderna del violoncel.

* *Fortepiano* Érard (c. 1900) cedit pel Museu de la Música de Barcelona.

Oscar Alabau neix a Barcelona el 1988. Inicia els estudis de violoncel amb el seu pare, Joaquim Alabau, i l'any 2006 ingressa a la Guildhall School of Music and Drama de Londres, on cursa estudis superiors. Finalitza el Soloist Artist Diploma amb una beca completa del Guildhall School Trust. Ha estat premiat en concursos internacionals com el Guilhermina Suggia International Cello Competition de Londres, les Joventuts Musicals de Vinaròs i ha guanyat premis com el Primer Palau, el Tillet Trust Young Artists' Platform, el Premi BBVA de Música de Cambra Montserrat Alavedra i el Prince's Prize a Londres. Ha participat en festivals internacionals com Gstaad, City of London Festival, IMS Prussia Cove a Cornwall, Encuentro de Música y Academia de Santander, Aspen Music Festival and School, etc. Ha compartit escenari amb músics com Janine Jansen, Eldar Nebolsin, Antonio Meneses, Wolfram Christ, Levon Chilingirian, Matthew Jones i Caroline Haffner.

Ha debutat amb molt d'èxit al Wigmore Hall de Londres i ha interpretat com a solista el concert d'Elgar a St. John's Smith Square de Londres. Va ser artista resident a la Pedrera, on va oferir diferents recitals. També va estrenar una obra d'Albert Guinovart. Alabau és assistent de solista de l'Orquestra del Gran Teatre del Liceu de Barcelona.

Ricard Rovirosa comença els estudis musicals amb el seu pare i amb Mercè Salietti. Als deu anys és acceptat a l'Escolania de Montserrat, on estudia piano amb Vicenç Prunés i orgue amb el pare abat Cassià M. Just. Continua els estudis a l'Escola de Música de Barcelona, on estudia amb María Luisa Reñaga i Albert Attenelle. Sis anys més tard, és acceptat a la Guildhall School of Music and Drama de Londres. Allà es gradua amb matrícula d'honor de la carrera superior de piano. Paral·lelament, obté matrícula d'honor pel seu màster de música de cambra a l'Escuela Reina Sofía de Madrid.

Ha guanyat el primer premi a l'Emanuel Piano Competition i també a l'Oxford Music Festival. L'any 2011, rep el Premi de la Crítica pel seu debut al Palau de la Música Catalana. Durant la seva carrera ha estat becat per la Guildhall School, l'Escuela Reina Sofía, Telefónica - O2, la Generalitat de Catalunya i el Ministeri de Cultura. Els seus concerts a Catalunya, l'Estat espanyol, el Regne Unit, França, els Països Baixos, Finlàndia i els Estats Units han rebut crítiques excel·lents. L'any 2016 finalitza el seu primer enregistrament als estudis de gravació d'Abbey Road, on interpreta *Nine pieces for Alec*, de Paul Carroll. Ha tingut l'honor de tocar per a Sa Majestat la Reina Isabel II d'Anglaterra amb motiu del seu norantè aniversari. També ha estat enregistrat per la BBC, TV3, RTVE, CR, BTV i Classical Planet.

Venda d'entrades per Internet a www.iec.cat
i el mateix dia del concert des d'una hora abans de l'inici a:

Institut d'Estudis Catalans. Carrer del Carme, 47 - 08001 Barcelona

De dilluns a divendres, de 9.00 h a 14.00 h

10 euros per al públic general

8 euros per als socis de les societats filials de l'IEC

Organització:

Institut
d'Estudis
Catalans

Amb la col·laboració de:

helvetia
Helvetia Compañía Suiza SA
de Seguros y Reaseguros

**Generalitat
de Catalunya**